

پروفسور علیرضا درویشی، برنده جایزه یونسکو در زمینه تکنولوژی‌های معلولان:

معنای معلولیت ریشه در فرهنگ دارد کم بینایی بهانه‌ای شد برای اندیشیدن به معلولان

رقیه بابایی

فعالیت‌هایم توسط یک سازمان بین‌المللی مورد رصد و توجه قرار گرفته. پول جایزه برایم مهم نبود بلکه توجه صورت گرفته برایم اهمیت داشت. همچنین تکان بزرگی خوردم از این‌که توانسته‌ام الگویی باشم برای معلولان و بسیاری از معلولان می‌توانند ببینند که با داشتن معلولیت نیز می‌توان کارهای خوب و بزرگی انجام داد. سازمان یونسکو یک جایزه به گروه‌های فعال در زمینه فناوری‌های نو برای معلولان اعطا کرد و یک جایزه در قسمت افراد مستقل که در این قسمت از بین یکصد نفر داوطلب، جایزه ۲۰ هزار دلاری آمریکا به من تعلق گرفت و در قسمت گروه‌های فعال جایزه به گروهی متعلق به یک سازمان غیرانتفاعی از آرژانتین اعطا شد.

از فعالیت در زمینه معلولان خوشحالم

این نخبه دارای معلولیت اذعان می‌کند: ۱۰ سال پیش برای اولین بار پروژه‌ای در زمینه گویا کردن دستگاه‌های خودپرداز به من سپرده شد که ابداع نویی در سوییس بود و بر مبنای آن صفحات اینترنتی بانک برای نابینایان، کم‌بینایان و افراد دارای محدودیت‌های جسمی که با ماوس و کیبورد نمی‌توانستند کار کنند و همچنین برای افرادی که می‌خواستند صورتحساب پرداخت کنند یا کار بانکی خود را به‌طور مستقل انجام دهند قابل استفاده می‌شد. من با دانشی که دارم توانستم کارهای دیگری انجام دهم که ارتباطی به معلولان نداشته باشد اما امروز خوشحالم که می‌بینم معلولان نیز از فواید این تفکر منتفع می‌شوند. برای من به‌عنوان یک متخصص و کسی که محدودیت‌های معلولان را می‌شناسد فعالیت در زمینه تکنولوژی‌های معلولان جالب است و من از فعالیت در این زمینه بسیار خوشحالم.

مهم توانایی توست

این فعال حوزه علمی معلولان تاکید می‌کند: در تمام این سال‌ها دو نوع مشکل داشتم، یک سری مشکلات تکنیکی و مربوط به کتاب‌هایی که می‌خواستم بخوانم اما به دلیل نبود فناوری‌های دیجیتال امکان مطالعه آنها برایم فراهم نبود، فقدان نرم‌افزارهای مورد نیاز برای افراد دارای محدودیت برایم بسیار مشکل‌آفرین بود در حالی که اگر سازندگان آن، قواعد مربوط به دسترسی معلولان را رعایت می‌کردند این مشکل رفع شدنی بود. مشکل دیگر مربوط به انسان‌هاست. شاید این

گفت‌وگوی پروفسور علیرضا درویشی را با ماهنامه پیک‌توانا می‌خوانیم:

مهم‌ترین وظیفه والدین عشق دادن به فرزندشان است

پروفسور علیرضا درویشی می‌گوید: هنگامی که از ایران به سوییس آمدم به‌عنوان فردی که از کشور دیگری آمده بود سختی‌های زیادی کشیدم، با تلاش و سختی توانستم کار کنم و به موفقیتی که امروز وجود دارد دست پیدا کنم و حالا امیدوارم تعداد زیادی از معلولان در موقعیت من بتوانند از این فرصت بهره‌مند شوند. **کم‌بینایی من بهانه‌ای شد تا به فکر فعالیت در زمینه توانمندسازی معلولان بیفتم.** در واقع این فعالیت به کار من معنی می‌دهد و این امکان را فراهم می‌کند تا کار من به درد افراد دیگری که محدودیت دارند نیز بخورد.

وی والدین دارای فرزند معلول را مهم‌ترین تکیه‌گاه موفقیت معلولان می‌داند و ابراز می‌کند: آگاهی خانواده مهم‌ترین فاکتور در رشد و ارتقای فرزندان است، مهم‌ترین وظیفه پدر و مادرها این است که یاد بگیرند با فرزندان خود عادی رفتار کنند، به آنها عشق، محبت و مهم‌تر از همه اعتماد به نفس بدهند تا آنها حس توانایی کنند. در خانواده‌هایی که والدین این نگاه را نداشته باشند یا امکان این رفتار برای خانواده میسر نباشد، این وظیفه به عهده سازمان‌های مردم‌نهاد و سازمان بهزیستی می‌افتد تا معلولان را آماده توانمندسازی و خودباوری کنند.

فعالیت‌هایم توسط یک سازمان بین‌المللی رصد شد

درویشی که برنده جایزه یونسکو برای توانمندسازی دیجیتال در زمینه افراد دارای معلولیت است اعتقاد دارد: این جایزه برای تمام فعالیت‌های ۲۵ ساله‌ام در حوزه فناوری‌های مرتبط با معلولیت به من تعلق گرفته است. در دانشگاه اولین استادی بودم که از تکنولوژی‌های دیجیتال برای توانمندسازی معلولان استفاده کردم و تمام کارهای من مورد توجه یونسکو قرار داشت تا اینکه جایزه مربوط به این حوزه به من تعلق گرفت. از اینکه جایزه سازمان یونسکو به من تعلق گرفت بسیار خوشحال بودم و هنگام دریافت آن خیلی احساساتی شدم و حتی گریه‌ام گرفت چون برایم افتخار بزرگی بود که بعد از این همه سال تلاش،

پانزده، شانزده ساله بودم که احساس کردم بینایی‌ام تحلیل پیدا می‌کند. با این حال به‌صورت جدی درس خواندم و دیپلم گرفتم. ۱۷ سالم که شد با اندیشه ادامه تحصیل به کشور سوییس سفر کردم. می‌خواستم درس بخوانم و فرد مفیدی باشم. در سوییس از من خواستند دوباره دوره دیپلم را بگذرانم و من پس از آن با طی مدرج تحصیلی موفق به دریافت دکترا در رشته کامپیوتر شدم و حالا استاد دانشگاه زوریخ سوییس هستم.

این‌ها را پروفسور علیرضا درویشی می‌گوید. یک پروفسور و نخبه علمی که بیش از ۲۵ سال از سال‌های زندگی‌اش را وقف فعالیت در زمینه تکنولوژی‌های معلولان کرده، او در ۱۵ سالگی قسمت اعظم بینایی‌اش را از دست داد اما به‌عنوان اولین دانشجوی کم‌بینا در سوییس در رشته کامپیوتر به تحصیل پرداخت و در نهایت موفق به اخذ جایزه سازمان یونسکو برای توانمندسازی دیجیتال در زمینه افراد دارای معلولیت شد.

این نخبه علمی ۵۲ ساله که خانواده دوستی را به عنوان یکی از خصلت‌های اصلی ایرانیان در خود حفظ کرده و حالا صاحب یک دختر ۱۹ ساله است، جایزه سازمان یونسکو را نشانه توجه به فعالیت‌های چندین ساله خود می‌داند و می‌گوید: فعالیت در حوزه مرتبط با افراد دارای معلولیت به کار من معنی می‌دهد و این امکان را فراهم می‌کند تا دانش من به درد افرادی که محدودیت دارند نیز بخورد.

آگاهی خانواده مهم‌ترین
فاکتور در رشد و ارتقای فرزندان
است، مهم‌ترین وظیفه پدر و مادرها
این است که یاد بگیرند با فرزندان
خود عادی رفتار کنند، به آنها عشق،
محبت و مهم‌تر از همه اعتماد به
نفس بدهند

موضوع که فردی با مشکل کم‌بینایی در یک رشته بسیار سخت دکتر بگیرد برای خیلی‌ها حتی برای تحصیل‌کردگان سطوح بالای دانشگاهی نیز تعجب‌آور باشد. کار کردن گاهی برای خود من در موقعیت یک استاد دانشگاه مشکل است چرا که هنوز در مغز اطرافیان کلیشه‌هایی وجود دارد که نمی‌گذارد جایگاه بالای یک فرد دارای معلولیت را باور کند از این‌رو نگاه‌های دیگران برایم اهمیت ندارد چون می‌توانم با آن کنار بیایم و به این افراد نشان بدهم که معلولیت مساله مهمی نیست بلکه آنچه مهم این است این است که توانایی تو چه باشد و چه کاری بتوانی انجام دهی.

معنای معلولیت؛ بستگی به فرهنگ دارد

وی مطرح می‌کند: برخی از محدودیت‌ها با تکنولوژی جدید قابل جبران هستند و من در سفرهایم به نقاط مختلف دنیا دریافته‌ام که طرز صحیح معنا کردن معلولیت؛ بستگی به فرهنگ دارد. معلولیت در برخی نقاط دنیا راحت‌تر پذیرفته شده و در برخی نقاط با سختی و ریشه این نگاه در فرهنگ جوامع قرار دارد. در آمریکای شمالی چون قوانین مربوط به معلولان قدیمی‌تر هستند، معلولیت در جامعه راحت‌تر و زودتر جا افتاده و معلولان در جامعه پذیرفته شده‌اند و این فرهنگ با سفر به آنجا کاملا احساس می‌شود. این رویکرد در اروپا نسبت به آمریکا و کانادا نوتر است اما باز هم بسیار جلوتر از ایران است. اگرچه تدوین قوانین برای معلولان کار زمان‌بری است و در کوتاه مدت نمی‌توان به آن دست یافت اما در همه جوامع باید این اتفاق بیفتد و رادیو، تلویزیون و مطبوعات نیز به کمک ارکان فرهنگ‌ساز در این زمینه بیایند تا یک کار ریشه‌ای انجام شود.

فضای مجازی، رافع خلاءهای موجود

علیرضا درویشی با بیان این مطلب که معلولان در همه جا مشکلاتی مانند مناسب سازی و... دارند می‌گوید: ورود معلولان در فضاهای مجازی از طریق نرم‌افزارها تا حد زیادی می‌تواند خلاء موجود را مرتفع کند و معلولان با حضور در این فضا به رضایت‌مندی برسند. با توجه به برخی امکانات فراهم شده برای معلولان مانند هدایت کامپیوتر توسط چشم برای معلولان شدید، فضاهای مجازی می‌توانند امکان مناسبی برای افراد دارای محدودیت ایجاد کنند و شاید در این فضا یک فرد ویلچری بتواند کارهای اینترنتی را به راحتی انجام دهد. امروز تکنولوژی در زمینه پزشکی، راه رفتن، تحصیل، اشتغال، ورزش و... به کمک افراد دارای معلولیت آمده و یونسکو و سازمان بهداشت جهانی دنبال توزیع این امکانات در سراسر جهان هستند تا زندگی راحت‌تری برای معلولان فراهم شود البته خود کشورها هم باید با تدوین قوانین لازم زمینه‌ای را فراهم کنند تا معلولان بتوانند از این تکنولوژی بهره ببرند.

معلم‌ها رکن اصلی آموزش رفتار به جامعه هستند

درویشی «آگاهی» را رکن تاثیرگذار در پیشرفت جوامع برشمرده و اذعان می‌کند: تربیت معلم، آگاهی رفتاری و آشنایی آنها با تکنولوژی روز در آگاه‌سازی معلولان اهمیت ویژه‌ای دارد و همواره معلم‌هایی باید باشند تا در زمینه آموزش و انتقال مهارت‌ها عمل کنند. آگاه کردن جامعه در مورد چگونگی رفتار با افراد دارای معلولیت، احترام گذاشتن به آنها و این که معلولان را هم‌سطح با سایرین ببینند اولین قدمی است که معلم‌ها می‌توانند بردارند.

علیرضا درویشی که فرهنگ رفتار با معلولان را ضروری‌تر از وجود تکنولوژی می‌داند تاکید می‌کند: معلم‌ها باید به جوامع بیاموزند که صحبت با افرادی که روی صندلی چرخ‌دار نشسته‌اند باید در صورتی انجام شود که فرد خود را با او هم‌تراز احساس کند نه آنکه به او نگاه از بالا داشته باشد. همچنین نباید به افراد دارای معلولیت به دیده ترحم نگاه کرد چرا که این دیدگاه باعث می‌شود نتوانیم خود واقعی آن فرد را ببینیم و توانایی‌هایش را از یاد می‌بریم. این مساله زیربنایی در شکل‌دهی به فرهنگ رفتار با معلولان حائز اهمیت است و مواردی چون تکنولوژی در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

پذیرش معلول به‌عنوان یک شهروند، اولین قدم توانمندسازی است درویشی توجه به نیازها، محدودیت‌های معلولان، تامین زیرساخت‌های آموزشی و تربیتی، فراهم آوردن شاخص‌های تکنولوژی و همچنین تامین نیازهای مالی معلولان را از ضروریات توانمندسازی آنها می‌داند و می‌گوید:

توانمندسازی ابعاد مختلفی دارد و پذیرش به‌عنوان یک شهروند از طرف شهروندان اولین قدم در این زمینه است.

وی که در حال حاضر در حال همکاری با برخی از دانشگاه‌های ایران است و برنامه‌های زیادی در این زمینه دارد اضافه می‌کند: از آنجایی که ریشه انسان جایی است که به آنجا تعلق دارد، بنابراین من سالانه چند بار به ایران می‌آیم و حتی همکاری‌هایی را برخی دانشگاه‌های ایران آغاز کرده‌ام، همچنین همکاری با یونسکو، برگزاری کنفرانس‌های سالانه، دعوت از شرکت‌های مختلف برای معرفی آخرین تکنولوژی‌های خود، دعوت از افراد برای شرکت در این همایش‌ها با هدف آشنایی با تکنولوژی‌های جدید و توسعه دانش، همکاری با چندین ان‌جی‌او، همکاری با چند کنفرانس بین‌المللی در رابطه با تکنولوژی و افراد دارای معلولیت از جمله برنامه‌هایی است که من در زمینه معلولان به اجرای آن می‌پردازم.

در دانشگاه زوریخ به کمک دانشجویان معلول می‌رویم

درویشی همچنین ادامه می‌دهد: تیم من در دانشگاه زوریخ با معرفی تکنولوژی به کمک دانشجویان معلول می‌رود و با انجام تحقیقات لازم، تکنولوژی‌های مرتبط با نوع معلولیت هر دانشجو که می‌تواند کمک موثرتری به تحصیل او داشته باشد را به او معرفی می‌کند تا این افراد راحت‌تر درس بخوانند. تهیه جزوات درسی برای دانشجویانی که محدودیت بینایی و شنوایی دارند به شکلی که مورد نیازشان است از دیگر فعالیت‌های من و تیمم در دانشگاه زوریخ است.

با لغت معلول، مشکل دارم

وی ادامه می‌دهد: موفقیتم را مرهون آگاهی پدر و مادر و اراده قوی خودم می‌دانم و با لغت معلول مشکل دارم و آن را استفاده نمی‌کنم چرا که این لغت از ریشه علیل می‌آید در حالی که معلولان شاید در یک عضو محدود باشند اما علیل نیستند و از سایر توانایی‌های انسانی بهره‌مند هستند. به نظر من معلولیت یک تعریف قدیمی به معنای ناتوانی جسمی و فیزیکی دارد که مورد قبول من نیست و یک تعریف پزشکی که از ضعف بودن یک یا چند عضو بدن حکایت دارد.

درویشی تصریح می‌کند: تعریف مدرن معلولیت این است که خیلی وقت‌ها محدودیت‌ها مصنوعی و ساخته دست جامعه مثلا شهرداری‌ها هستند. فردی که با صندلی چرخ‌دار نمی‌تواند وارد یک ساختمان شود ناتون نیست بلکه مهندس آن ساختمان که با نیاندیشیدن به معلولان این محدودیت را ایجاد کرده ناتوان است.